

БЕЛАРУСЬ

Штадзенная політычна-эканамічная і літаратурная газета

пад агульным кіраўніцтвам Язэпа Пёска.

№ 4 (60).

Менск, Аўторак 6 студзеня 1920 г.

№ 4 (60).

Професары, студэнты і служачыя Менскага Беларускага Педагогічнага Інстытуту выражаюць сваё глыбокае гора з прычыны смерці выдатнага чалавека і професара, сябра Рады Інстытуту.

П. А. Накавіцкага-Урбановіча.

Яшчэ аб пераменах.

Той раз мы запачылі, што кожная перамена ў цяперашнім політычным укладзе нашага жыцця ня можа прынесці нам палёгкі. Яна толькі паставіць над намі іншага гаспадара і перасуне больш нашых дзён з аднаго месца на другое. Разумеюцца, калі-б гэтыя перамены ня былі звязаны з руінамі, калатнёю і новымі войнамі на нашай зямлі і калі-б яны давалі аднакую магчымасць для напярэдняга, то тут справа халзіла-б (як гэта ня горка прызнацца!) аб гусьце, і тагды-б любіцелі перамен і перакідання няшчаснага народу з аднаго боку ў другі мелі-б той грунт пад сабою, што маглі-б сказаць,—нам гэты прыганяны больш прыпадзе да гуту, як той, а дзеля таго—няхай ідзе ён на падмену! А раз гэта ня так,—раз змяніна стану рэчы нічога лепшага не дае і нясе з сабою, як далатак, новае няшчасце, новую калатню, новую вайну, кроў, сьлёзы і голад, то гэтага могуць жадаць толькі авантюрысты,—рыцары лёгкай нажыцы, або людзі, страціўшыя прытомнасць ад цяжара горкіх нашых дзён.

І вось з гэтых прычын мы запачасем, што ня хочам больш ніякіх новых перамен і стаімо за цяперашні стан рэчы, жадаючы пасунуць яго на ўсю этнаграфічную Беларусь. Так падказвае нам політычны розум наш, інтарэс нашага працоўнага народу і справа-культурна-нацыянальнага і дзяржаўнага будаўніцтва нашага народу. Так мы разумеем і такмы гаворым, ведаючы, што странем спачатку агульную няпрыхільнасць і навет абурэнне сярод большасці таго насілення, ад которага залежыць беларуская будучына. Мы гэта ведаем, але ведаем і той няхільны закон людскога развіцця, які гаворыць, што народ сам робіць сваю гісторыю падлуг сваіх эканамічных, матэрыяльных інтарэсаў, выкліканых спосабамі іх вытворэння, але пастольку, пастольку яны асымільруюцца і паказваюцца народнымі правадарамі, якія прыняліся патрэбамі большасці працоўнага народу. Народ адчувае, гдзе яму баліць, але вельмі часта трапляецца так, што сам ён няўмеа збавіць сябе ад гэтай болі. Ён моцна трымаецца сваіх забабонаў, аварачаецца спачатку да варажбітоў, шаптуноў і, наогул, да тых, хто мацней абяцае збавіць яго ад няшчасця, ды ідзе за імі. Але больш ня сьціхае, варажбіт не пама-

гае і—канец-канцом, ён становіцца на пэўную дарогу.

Цяперашнімі шаптунамі і політычнымі варажбітамі зьяўляюцца ўсе тыя, хто падтрымлівае нездавальненне ў народзе і не перашкаджае зьяўтацца яму да знахароў. Заміж таго, каб будзіць і развіваць у народзе яго ўласную, унутраную жывучую сілу, яны цешаць яго думкай, што ўсё пройдзе само сабою, калі новы політычны уладар перавярне яго на другі бок і паставіць над ім іншага прыганятага. Яны цешаць яго пераменамі, звязанымі з прыходам той сілы з Маскоўшчыны, уцешку каторай самі толькі што віталі...

Калі гэтакіх думак трымаюцца людзі, звязаныя з Маскоўшчынай і культурай і крывёю, тагды гэта зразумела, бо свой свайму—няпавольны брат. Але—як вытлумачыць сабе чынінасць і думкі тых грамадзян, што стаяць на грунце культурна-нацыянальнай і дзяржаўнай незалежнасці нашага народу і так сама бачаць збаўленне ў перамене цяперашняга стану рэчы, не утварыўшы нічога свайго, што-б можна было паставіць заместа новага? Хіба яны думалі, што новае перасуванне адбудзецца толькі дзеля таго, каб умацаваць народ наш у правох на сваю землю ды знікнуць? Або яны спадзяюцца на тое, што пры іншым гаспадараванні адчыніцца лепшая і вальнейшая магчымасць для гадавання нашых унутраных сіл? Не, гэтак яны ня могуць думаць. Тут або непаразуменне, або сьведомая кіраванне ў сваёй чынінасці і паступках не політычнасцю і розумам, а пачуццямі сэрца. Сэрца—харошы кіраўнічы і дарадчы падчас бывае ў хатніх парадках або ў справах лабачынасці, але ня там, дзе патрэбны цьвёрдасць, вытрываласць і дзяржаўнае разуменне.

Мы гэтак сама стаімо за пераменамі, але за такія перамены, каторыя адбудуцца пад уплывам беларускай сілы і не пакінуць пасля сябе пустога месца, адчыніўшы вароты для ўсялякіх прахадзімцаў. Мы будзем будзіць у народзе яго дух, будзем развіваць яго нацыянальную і соцыяльную сьведомасць, каб утварыць такую сілу, каторая замяніць чужую і стане тварцом беларускага жыцця. Мы будзем даводзіць народу, што не ў пераменах дзело, што кожная окупацыя, а як-а-б яна боку ня прыходзіла і ў якое-б прыгожае адзесьце не прыбіралася, заўсёды будзе цяжкая,

драбная і несправядлівая. што гэты цяжар ляжыць у самой натуре рэчы, і не памогуць тут ніякія перамены. Перад намі адзін выхад, адно збаўленне—гадаваць сваю унутраную беларускую сілу, каторая адзіная з нядолаі нас вызваліць.

Лепшых-жа варукаў для гадавання сваіх нацыянальных сіл мы прычакаць ня можам. Полёнізаваны сярод большасці насілення амаль што немагчыма, расійшчына—ляжыць заграўнай, астаюцца адны вароты, праз каторыя мы выйдзем да сваёй уласнай гаспады.

Меншчына.

Той агромністы абшар зямлі, каторы цяпер абнімае Менская губерня, некалі, ў часы незалежнасці Беларусі, ўваходзіў у склад трох ваяводстваў: Менскага, Навагрудскага і Берасцейскага. Новае з гэтых ваяводстваў не ўвайшло цалкам у цяперашнюю Менскую губерню. Рагачоў і Гомель адшлі да губерні Магілёўскай, а рэштныя ваяводства Менскага маюць цяпер паветы Барысаўскі, Менскі, Ігуменскі, Рачыцкі і ўсходнюю частку Мазырскага. Гэты апошні павет разьлягаўся колісь аж у трох ваяводствах: ён агортаў паўднёва-ўсходні бераг ваяводства Навагрудскага і аддзяляў дужы кавалак ваяводства Берасцейскага ад ўсходу. Ваяводства Навагрудскае даўо губерні Менскай паветы—Навагрудскі і Слуцкі, пакінуўшы Ваўкавыск і Слонім для губерні Гродзенскай. Такі самы лёс спаткаў Пружаны, Кобрін і Бярысьце, каторыя перабліліся сталічнымі месцамі паветаў губерні Гродзенскай. Адно Пінск з прылегнымі землямі прылучан да губерні Менскай.

Такім чынам, цяперашняя Меншчына займае прастор вельмі вялікі, а іменна, 91.218 квадр. кіліметраў (кіліметр—мала меншы за нашу вярсту). З аднаго боку Менская губерня выкрывае дзьева суседзі: Магілёўскую і Віцебскую; у ёй сьмеда маглі-б пачувацца сем, а то і восем губерняў Каралеўства Польскага. Па сваім азначальным абшарам Меншчына можа сьмеда раўнавацца з шматлікімі гаспадарствамі ў Еўропе. Румынія, каторая займае 131.350 кв. кіліметраў, ня вельмі, як бачым, большая за Меншчыну, а Португалія (91.129 кв. кіліметраў), дык там навет меншая за Меншчыну. Падобных разьмероў ёсць Грэцыя і была перад вялікаю эўропэйскаю вайною Сербія. На абшарах Меншчыны змяшчаліся-б суадом трэі такія панствы, як Бельгія (29.466 кв. кіліметраў). На тры Голяндыі 33.079 кв. кіліметраў не хапае толькі 6 тысяч кіліметраў. Дынія (40.384 кв. кілім.) не зняла-б навет палавіны Меншчыны. Да гэтых двух апошніх гаспадарстваў вельмі падобна па некаторым паглядам Меншчына.

Перш-на-перш Меншчына, як і павялічаны надморскі край, Голяндыя і Бельгія,—край лагчынны, нізіны: больш частка Меншчыны падвышана над морам ня больш, як на 200 мэтраў (мэтр—амаль калі паўсажня) і толькі ў Наваградчыне і каля Менскай частцы дасягае высокасці 350 мэтраў. Наваградзкае ўзгор'е даходзіць да Слуцка, а Менскае абнімае навет Менскі ўсход Барысаўскага.

Па вялікіх абшарах паветаў—Пінскага, Мазырскага, Рачыцкага і Бабырскага цягнуцца балотыстая плошча Палесся.

Рэчка Прыпеч, якая цячэ з захаду на ўсход, цячэ менавіта праз сярод зігу Палесся лагчыны, і прымае шмат прытокаў: з левага боку Піна, Ясельда, Лань, Случ, Птыч і з правага—Стыход, Стыр, Горынь са Случай, Уборць, Сла-

вочна, збірае воды з поўначы і поўдня. Апроч Прыпечы, янае воды да Дняпру і Чорнага мора Бярэзіна, з прытокамі Сьвіслаччу, Тут-жа, на Менскім узгор'і, бярэ пачатак і наш Нёман, які ідзе на захад, да Балтыкі. Як Голяндыя і Дынія, Меншчына не багата багаццем мінеральным. Няма тут такіх нідае каменнага вуглю, газу, солі, якіх-небудзь металю. Нават руда жалезная, якая пападаецца месцамі ў Барысаўскім, Ігуменскім, Бабырскай і Рачыцкім паветах, вадта ўбогая, так што ня можна зьявіраць коштаў эксплуатацыі. Затое торфам Меншчына шмат багацейшая ад пчывяных крэй, і яго мае, асабліва на Палесся, вялікі запас.

Так сама наша Меншчына ня можа пахваліцца ўраджайнасцю сваёй глебы; толькі паветы Наваградскі і Слуцкі маюць грунт багацейшы. Тым часам, вось як прыгожа апісвае сваю родную Меншчыну Адам Міцкевіч у „Піну Талдушчэ“:

„Родная зямелька! Ты, маляў, ада-рофе,—

Той шчыт ашануе, каму багалога,
Хто жыў калісь на нізкім тавя, як у раі,
І вось крывавы сьлёзкі роніў у чужым краі!

Цяпер то як ты красна, я чую, я бачу,—
І аніму, бо ўсёж на табе плачу.

Пакуль-жа бліскне шчасце, хой! душу
нігдлу

Зьявілі да гор лясістых, шырокіх пра-
весаў,

Што дыванамі пры Нёмне сьвешыш з над-
вобсаў;

Да ніз родных, калосьсем ярка малі-
няны;

Залочаных пшаніцай, жытам цысрабран;
Гдзе жоўтая сьвірэчка, гдзе грэчка бя-
рыня;

Гдзе дзяцельна гарыць, вось красна-
паненка.

А ўсё мяжой прыбіта, бачыцца ўстужкай,
Там сям быццам з адажы прышлілена
грушкай.

Апісуючы павоў Сопліцаў, Міцке-
віч апавідае:

Між такімі палямі—намеся—пры ручаю,
На узгорку невялікім, у бярозавым гаі,
Сьвясціў шляхціц хорам, кругом дзвер-
вамы

Ды на падмураванні,—увесь пабяліны;
Тым білешы, што топаць сьпераду і
шчыку

Сьперагала ад сіверу у вясень глыбоку.
Дом жылы невялікі, чысты напрыгладку.
Зато гумно—важно! Пры ім стаіць
ужатку,

На стоўпілісь у гарудэх,—пабачыш з
намеку.

Відна, што ніку—маці тутка чалавеку!
Відна з густых коп сена, што на сена-
шчыку

Зьведачкамі мігаюць; з сох, што там
баданіца

Па шырокіх палетках, проста чарнабёму,
Каторы прылягае з беленькаму дому;
У араных парадках агародных градак,—
Што там пшыцець дастатак, праўда і
парадак.

Брама насцьм у будні дзавіць, ці у
сьвято,

Кажаш, што госям рада гаспадарна
хата“.

Такі мае вобраз наша Меншчына ў вачах вялікага поёты. Дзякуючы цяж-
каму маскоўскаму панаванню і стра-
шэннай вайне, вобраз гэты крошчу змя-
ніўся к горшаму, але выхоліць, як і
даўней, кіліюцца ў вочы сваім асаблі-
вым характам беларускай харавостю.

Харавост нашае! Мілал прыгожасць
Беларускай зямлі! Колькі вао згінула
ад урадовай маскоўскай сякеры, колькі
нас гніе штадыя ад гвалту розных
наезнікаў!

Так гінуць ад рукі ворагаў нашыя
скарбы нашай зямлі...

Падаў Я Ксяніевіч.

*) Пераклад В. Д. Марцінкевіча.

У скорым часе мае адбыцца Уста-
ноўчы сход беларускіх соцыял-дэмокра-
таў. Усіх нацыянальна-свядомых бела-
русаў соцыял-дэмократаў просім запіса-
цца ў рэдакцыю „Беларусі“ ад 9—2 гадз.

На дарозе да сваей бацькаўшчыны.

(Уражаны ад канферэнцыі сяняістаў
Беларусі ў Менску. 30/XII—19 г.).

II.

Шмат лапаматла сьняіцкаму руху апошняя вялікая вайна. З аднаго боку, жыдоўскае насельніцтва, якое перанесла за гэты час нявылітаныя жудасныя няшчасці, прызішэ да таго пераконаньня, што трэба дамагацца ўсім сіламі адбыць свой нацыянальны прынямак, рэды куток. Тады толькі другіе нацыі іншай будучы лічыцца з ім. А з другога боку, Англія так пакінула палітыку, што выказала нажуданьне адбывацца для жыдоў гістарычную Палестыну.

Яшчэ летась мы читалі ў газэтах аб складзе жыдоўскага міністэрства ў Палестыне. Мары пачалі пераходзіць у прудэвізцы. Цяпер ужо ў сьняіцкім руху прымаюць учасць прадстаўнікі ўсіх класаў жыдоўскага грамадзяства: і ортодоксы, і буржуа, і самыя левыя элемэнты. Зусім натуральна, што ўсім захоплівае агульную нацыянальную ідэю. Грошы пливуюць у нацыянальны фонд з розных кругаў жыдоўства. Сьняісты маюць вялікія зьвязі на ўсім сьвеце.

Галоўныя кіраўнікі сьняіцкаму стараліся мець свой уплыў пры міравай канферэнцыі, дзе ім шмат абяцалі: аны дамагаюцца ў Вышэйшай Рады, каб ра зьвязець гэтае адвечнае жыдоўскае пытаньне вярнуць з шытаньнямі ўсіх іншых народаў у кірунку незалежнага жыцьця. Багі ўсесьветнай палітыкі прызылі гэтае глянцэе на гэта.

Праца сьняістаў, глаўчым чынам, кіпіць на Беларусі. Цяпер ішля іхня канферэнцыя ў Менску пралавала палэауітам: „Нарыхтаваць народ для краі і краі для народу“. Настрой такі, што мары аб адабываньні свайго Сьмону спаўняюцца, што хутка жыдоўскі народ вярнецца да маці роднай. І Шахіна (сымбаль жыдоўскай нацыі) вытра свае напаладаны вочы.

За апацы жыдом Палестыны выгатаваў цяпер ўсе большыя народны аямлі. У сучасны момант перахвалююць гэтаму вольныя справы: 1) вена-разумеваньні паміж Англіяй і Францыяй, 2) арабы, населяючы Палестыну, 3) Палестына турэцкай справы, 4) Мала лік жыдоў у Палестыне, 5) эканамічная справа і 6) сьвятныя месцы магомэтан і хрысьціян.

У Палестыні цяпер і мільён на-населеньня. Жыдоў 100,000 чал.—дзе сьцяла часьць агульнага насельніцтва. Патрэба вялікая эміграцыя. Вылічана, што ў працягу 20—25 гадоў можа пераехаць у Палестыну 1½ мільёны жыдоў. Пакуль што эміграцыя прыпынілася дзеля вайсковай акупцыі. Але ўжо робіцца рэгістрацыя работных і аа-можных людзей, якія думюць ехаць туды пры першай магчымасьці. З араба-мі спадзяюцца ўладзіць, бо ёсьць шмат пустой зямлі ў Сырыі і Мэсаватах. Так сама спадзяюцца ўладзіць і іншыя справы.

Труднасьцяў шмат, але сьняіцкіе дасячы не ўпадаюць у пэсымізм: „Дзяр-жава ня лёгка будзецца, а пакуль што добра было-б, каб мець жыдоўскую ра-ду ў Палестыне пад галоўным кіраў-ніцтвам Англіі“.

Трэба патыраць і патыраць калё-віі, а што тычыцца тых, якія трываюць таго погляду, нібы жыды ня маюць адат-насьці да земляробства, дык гэта — ня прэўла. Калёві, якія абрабляюцца ў Па-лестыне жыдовскім ратаямі, лічудца са-самымі найлепшымі. Апроч таго, добра ведаем, як жыдоўскіе земляробы добра працуюць у Вэсарабіі, а так-сама ў нас, на Беларусі.

Усё вышэй сказанае ёсьць самы найвышэйшы ідэал жыдоўскай нацыя-нальнай душы. Мы, беларусы, можам іх толькі вітаць у гэтым кірунку і браць для сябе прыклад, як трэба верыць у сваю нацыянальную ідэю.

З матэрыяльнай старань нашце ста-новішча нацыянальнае лепша, бо мы знаходзімся ўсе на сваёй зямлі. Затое з боку культурнага, — яны вышэй стаяць, бо іх культура мае за сабою ня сотні, а тысячы гадоў. У іх бадай ўсе нацыя-нальна сьцісломне.

Аб сьняіцкім руху можна было-б шмат болей гаварыць, але няма места на гэта ў гэтым артыкуле.

Цяпер я-б хацеў успамінуць аб жыдоўска-беларускіх адносінах. Сьня-піам не мяняе варукаў жыцьця жыдоў на Беларусі. Як-бы яны былі вялікай эміграцыяй жыдоў у Палестыну — іх у пашым краі ностаненца куды болей, чым-ся ў цялай бібліянай бацькаўшчыне. Ім гэта трэба памятаць. Нам прылежна жыць разам і надалей. І жыдоўскаму насельніцтву ў нашым краі трэба лічыцца з праўдзвым гаспадаром гэтай зям-лі, з беларускім народам. Колькі разоў беларускі друк не зьвяртаўся са шты-рымі словамі да жыдоўскага грамадзя-ства, каб разам працаваць дзеля агуль-нага лабраўту той зямлі, хлеб якой мы ўсе ямо, і ніхто з іх не адмажывае. Маючы, яны лічыцца толькі з фізыч-най, а не з маральнай сілай.

Але хто так можа зразумець і спа-чуваць ідэі беларускага атраджэньня, як сьняісты, каторыя так-сама ў сваёй нацыянальнай справе кіруюцца на сі-лай, а прэўла? Яны, адвечна, прызішэ прахваліць, што і мы ямо сваю белару-скую Сьмону, з агульным беларускім на-цыянальным душы. Цяпер яны так аю-етымі ў сваёй справе, што вывет на-бываюцца аб той жыдоўскай бібл. белару-скай зямелі, дзе яны жывуць пакуль-што, і іх аяікаваць справа беларускага ратая, з каторым мыць супольнае жыцьцё?

Ніхто з іх яшчэ пакуль што няват не пагубавіўся пазнаёміць у свайм дру-ку жыдоўскае грамадзянства з белару-скім атраджэньнем...

З. Бядуля.

НЕЗАЛЕЖНАСЬЦЬ БЕЛАРУСІ.

Беларускіе палітычныя кругі ў Варшаве адтрымалі з Рыгі тэлеграму, якая паве-дамае, што канферэнцыя Балтыцкіх дзяр-жаваў у Юр'еве прызнала дзяржаўную незалежнасьць Беларусі.

Там сама і фінляндскі ўрад прызнаў незалежнасьць Беларускай Народнай Рэ-публікі.

АПОШНІЕ НАВІНЫ.

ПАВЕДАМЛЕНЬНЕ ПОЛЬСКАГА ГЭНЭРАЛЬНАГА ШТАБУ

Ад 3—1.

Літоўска-Беларускі фронт. На уча-стку Паўле-Каменя і на прадмостных доступах к Бабруйску спатычкі разь-ведчых атрадаў.

Валынскі фронт. Вялікай ваен-най чынінасьці ня было.

Ад 4—1.

Літ. бел. фронт. Бальшавікі ата-кавалі паўднёва-ўсходнюю часьць ад Полацку. Пасьля доўгай бітвы, наступ адбіты з вялікімі для вора-га стратамі. Атрад нашай кавале-рыі ў час нападу к уходу ад Буб-ноўкі разбіў варажую пазыцыю, захапіўшы болей 16 палонных.

На Палескай часьці адбываец-ца жывая чынінасьць разьведчых атрадаў.

Валынскі фронт. Спакойна.

Паведамленьне Літоўскага штабу.

Бальшавіцкі фронт. На леным участку разьведчых чынінасьць. Баль-шавікі заўзята абстрэлівалі з гар-мат і кулямэтаў вёску Падзьвінскую.

Фронт бармонтчыкаў. Разбоі-ніцкіе банды немцаў і бармонтчы-каў зусім ужо выгнаны з Вялікай Літвы. Літоўскіе атрады на ўсёй ліній дайшлі да граніцы з Малой Літвой.

Адступленьне Дзнікіна.

ЛІТОВСЬ, 2—1. З Масквы паве-дамяюць: Наўданы Дзнікіна з ко-жым разам павялічываюцца. Савен-скіе войскі ня могуць дагнаць адсту-паючага ворага. Дзеля гэтага пры-чыны робяцца прарывы на фронце. „*Slowa Polskie*“ паведамляе, што армія ахвотнікў яшчэ дас-адпор у ваколіцы Бартычэва, ад-нак Дзнікін ужо эвакуаваў на Па-дольскі мясцовасьці каля польскага фронту, як Вайгоўцы, Гарадок, Ірмолішчы. Эвакуаваў ён далей Праскураў і адступае на Ванярку — Алясу.

Польшча адмаўляецца ад мірных перага-вораў з бальшавікамі.

КРАКОВ, 4—1. Кракоўская газета „*Нашада*“ даведываецца: Бальшавіцкая мірная прапозыцыя ўжо з тым-сям як знаходзіцца ў міністэрстве заграшч-ных спраў у Варшаве.

З усяго відаць, што пастапоўлена адмаўляць мірную прапозыцыю.

Пераміры паміж савецкай Расіяй і Эстоніяй.

ВЕНА, 4—1. 31-га сьнежня ў Дор-пане зроблена пераміры паміж Расіяй і Эстоніяй, якое працягнецца ад 3 га-да 10 га студыя. Пераміры прадоўжы-цца аўтаматычна надалей. Палісаны цяжкія будучыя мірных умоваў, якія ўстанаўляюць граніцы, даюць вайско-

выя гарантыі, эстонскую незалежнасьць, Мірныя перагаворы пачаліся і студыя.

Ангельска-бальшавіцкіе перагаворы.

НАУЭП, 4—1 Як паведамляюць з Лёндану, надовечы пачаліся пе-рагаворы паміж ангельскімі і баль-шавіцкімі дэлегатамі ў Копагагаге.

Нямецкіе умовы з бальшавікамі.

ЛЬОНДАН, 2—1. Агэнтурэ Га-васа паведамляе, што бальшавікі утварылі умовы з немцамі, дас абя-цалі вайсковую дапамогу і што ня будуць высяці бальшавіцкай пропа-ганды ў Нямеччыне.

Дэлегаты нямецкай галоўнай кватэры прыбыла ў Маскву. Мае-туды прыбыць і вайсковая камісія.

Румынія шукае саюзнікаў.

ПРАГА, 4—1. „*Venkov*“ паве-дамяе з Будапэшту, што Така Іонэ-ска працуе цяпер над тым, каб утварыць саюз Румыніі, Польшчы, Чэха Славакіі і Грэцыі. Калі-б да гэтага саюзу прылучылася так са-ма Вэнгрыя, то наўстаў-бы баль-які абімаў-бы сабой 75 мільёнаў насельніцтва і быў-бы наймашчэ-шым валам, аддзяляючым Нямеч-чыну ад Расіі.

Вайна грэкаў з туркамі.

ВЕНА, 4—1. З Парыжу паве-дамяюць, што ў Малой Азіі дал-шло да змаганьня паміж грэкамі і туркамі, якое закнчылася разгро-мам турак.

Процідзельскіе паўстаньні ў Пэрсіі.

ВЕНА, 4—1 З Парыжу паве-дамяюць, што ў Пэрсіі выбухнула агульнае паўстаньне проці Англіі. У Маджэне выразалі рэвалюцыяна-ры ўсёх тамтэйшых ангельскіх тар-пітоў у 120 чалавек. Пэрсій дача-гаюцца незалежнай арміі ад Англіі і незалежнага ад яе кантролю.

Здабычы бальшавікоў

З Масквы паведамляюць: за час ад 20 лістапада да 20 сьнежня на паўднё-вым фронце знято 25,000 вайсковых вэрэт. Знятыя месцы: Кіеў, Харькоў, Палтава і аорачы таго 30 іншых мясцо-васцяў. У руц чырвонай арміі дас-тава чыгуначная лінія працягам 3000 вэрэт. Кіеў—Палтава, Курск—Харькоў і інш. Найбольшы прыток аяі парад-ка, 250 вэрэт. Вялікая здабыча пашла ў руц чырвонай арміі: каля 5000 са-лонных, 60 палонных афіцэраў, 4 пав-шарных паводы, 5 павяшарных аўтама-біляў, 62 гарматы, 2000 кулямэтаў, 100 паравозаў, 6000 з лішнямі вагонаў, на-лёвчы кухні, вагона, абама, вылізарыме запасы цукру, солі, гліны, бэняны, кофэ і г. д. Усё гэта вылізарыла здабыча яшчэ не зарэгістравана.

Проф.-акад. Е. Карскі.

Беларускіе творы Вінцэся Каратынскага.

Вядомы польскі пісьменьнік палавым XIX га веку з беларусаў, Вінцэся Каратынскі пакінуў нам і некаль-кі творы ў беларускай мове.

З прычыны прыезду ў Вільню ў 1838 г. расія-скага імпер. Аляксандра II га, кружок польскіх белару-скай пісьменьнікў з намовы Адама Кіркора (за што яму прышлося потым перанесці шмат няпрыемнасьці, асабліва з боку палякоў*) павяў цару альбом: „Въ па-мять пребыванія Государя Императора Александра II въ Вильнѣ 6 и 7 сентѣри 1838 года“. Мелосі на ўвазе зусім штыра выканаць мясцовыя патрыятычныя па-чунцы і добрыя нажуданьні вялікаму госяціну. Тут за-друкована некалькі твораў на мясцовых мовах, у тым ліку і на беларускай**).

Беларускі верш „ад літоўска русинскай мужыцкай грамады спясавъ Винцесь Коротыньскі“. Надпіс над ім гэтакі: „Пісьмя съ паклономъ“. Гэты рэдкі цяпер верш*) прыводзім тут увесь з захаваньнем вывет яго чалавечу:

Вставаймо, братны, да дэбла, да дэбла!
Эъ повинны півень залопыць крылом.
Нуже, кабъ жыво работа пасыбла,—
Выслаць гошчынныъ жоўценьнымъ паскомъ.
Дружко, громадо, въ сердечнуу ахвоцъ,
Духамъ насилки на плечи уздызны!
Охъ! толькы ноччу веспорю въ рабоцъ.

Узыдзй намъ, совняйко! прывядзй намъ дзень!
Блуць къ намъ, фдуць дарагія Госяци:
Зямель шырокіхъ Моцны Гаспадаръ,
Върня Служки при Яго Милосердія.
Добра и шчасця за Нимъ довгы шаръ.
Як хадзівъ Панаъ Богъ на земскуу дароцъ,
Кожныъ славъ сьвіту да зялёну выцъ.
Штожъ разсыдзлямъ мы сьвайёй веспомоцъ?

Узыдзй намъ, совняйко! скажы што рабцы!
Глэъ! Іго прамямъ? Чорная сьвятліца.
Залатыъ тэжытъ не сундзівъ намъ Богъ;
Што наймилыша—то матка-зямліца,

Жовты пясочакъ на яе падэтъ:
Цабъжъ на плечахъ, зямля дарагая,
Велькаму Госяцю падъ ножки вясъ.
Охъ! да рисоу пясокъ прымакая.

Узыдзй намъ, совняйко! падбярй расъ!
Зара, зарны бжыжыць ужо зъ неба:
Любачки зьвезды бланкулі жыцьцй.
З Богаж, браточкы, кантаймо што треба!
Лёгко на серцу и вачамъ сьвятліця,
Зарыца кажы: вы Божымъ дэбтка:
Зьвезды маракцы: братамъ стане панъ...
Вотъ туманъ цёмны рымуць на палесты.
Узыдзй намъ, совняйко! разгачй туманъ!
Божае сонцо бланкудо на галі,
Дзеньку вялбю гуляць на дворе.
Шле да насъ пташы, кабъ півъ памагали,
Туманъ прагнало, расъ падбярэ.
Пішто Сонцо да насъ прыблеса,
Добро и шчасце разьвэла Іонтъ...
Здаровъ будэъ, Велькы Гаспадару края!

Здарово будэъ, Совняйко! паклонъ! о, паклонъ!

У гэтым вершу, апрачч поклічу сьляні да дру-жавай працы, ёсьць паказаньні і на цяжкую долю сялян-ства, на цяграбу рэзаваньні і братэрства, што магло-б станца, калі ў іх нэстуніць „дзень“, „узыдзэ сонцо волі, каторае разьвэе туман, ахмудшы народ“. Гэтым

* Пышны, *Исторія русск. этногр.* IV, 64.

** Асабліва беларускай часьці глядзъ „*Белорусеахъ*“, II, 319—321.

*) Друкае ў „*Вольная Беларусь*“ за 1918 г.

Політычныя весткі.

Рэвізія мірнага трактату?

„Форвартс“ паведамляе, што праекцыя рэвізія мірных трактатаў.

Другая мірная канферэнцыя.

Дыйл-Телетграф паведамляе, што разам з Лойд-Джорджам, якім у чэрвень выязджае ў Парыж, паедуць таксама Лері-Караэн і Воняр-Ду. Як лічыць, парызская канф. рэвізія праекцыя 14 дзён. Саме важнае пытанне гэтай канферэнцыі будзе мірнае ўмовы з Турцыяй. У політычных кругах цяпер сакрэта, што становіцца на ўсходзе выклікае вялікі непакое. Перад парызскай канферэнцыяй адбудзецца нарада ў Лёндане, у якой прымець таксама ўдзяліць італьянскі міністар заграбных спраў.

Большавіцка-польскія мірныя перагаворы.

„Смол“ паведамляе з Варшавы: „У звязку з паведамленнямі заграбных спраў — што большавікі запрашалі Польшчу на мір, можна падказаць, што арыгінальным дакументам большавіцкага ўраду з варшавы міру ўжо знаходзіцца ў міністэрстве заграбных спраў у Варшаве. Адказ на большавіцкую прапанову будзе даданы толькі тады, як першым міністар заграбных спраў у Варшаву. Ужо цяпер можна сказаць з усёй пэўнасцю, што адна будзе не на карысць большавікоў.“

Большавіцка-эстонскія мірныя перагаворы.

З Стагольму паведамляюць, што перагаворы ў часе 11—16 снежня ў Юрве паміж савецкім і эстонскім ўрадам адбыліся ў справах эканамічных. Ад 17 снежня пачаліся перагаворы аб усталяванні граці, а цяпер эстонскі ўрад запавядае ўладу расійскіх банкістаў, пачаўшы перагаворы 1917 г., на золата. Апрача таго, савецкі ўрад павінен быў бы вылазіць рэнты і іншыя надзеяныя эстонскім грамадзянам.

На Украіне.

Новы ўрад на Украіне.

Аб становішчы ў Кіеве паведамляюць, што пасля таго, як место бы-

ло занята большавікамі, эсэраўцы пад уплывам становішча рэнты Украіны, прышлі да паразумлення з большавікамі і арганізавалі разам камуністычны ўкраінскі ўрад. Да гэтага ўраду далучыліся, паміж іншымі, таксама некаторыя дзеячы з лагэру Пятлюры, як 6. прэм'ер Мазепа, 6. міністар рабочых Рапалка, 6. найсконі камандзір, атаман Паўленка. Новы кабінет працаваў паграбаваў, каб вырашыць а заграбніцы першы прэм'ер украінскай рэспублікі, В. Вінічэнка.

Армія Данікіна нібы зусім разбіта. Салдаты прадаюць свае зброі.

З Адэсы паведамляюць, што там спадзяюцца нібы ў працягу месяца горад будзе заняты большавікамі. Аб тым, каб Данікін там моцна праціўся, ня можа быць і гутаркі.

Аб думках Пятлюры ў Варшаву перадаюць, што Пятлюра хоча стварыць новы ўкраінскі ўрад, толькі з буржуазных партыяў з Лівіцкім на чале, якім месце будзе міністар заграбных спраў. Гэты ўрад, у кантакце з коаліцыяй і з гаспадарамі акупаванай часткі Украіны, мае стварыць украінскую дзяржаву на парламенцкім грунце, які мае забяспечыць прыватную ўласнасць.

Савецкі камітэт у Кіеве.

Паведамляюць, што на чале ўстаўлена ў Кіеве новая дырэкторыя пад назвай: „Украінскі Савецкі Рэвалюцыйны Камітэт“. На чале камітэту стаў вядомы Ракоўскі, а ў склад яго ўключылі: Мануільскі, Затонскі і Пятлюра. Ракоўскі вельмі прычыміўся да таго, што 7 зьезд савецкага ўраду, паставіў аб прызнанні савецкай Украіны. У гэтым духу так сама саставіў алова Троцкага, які разам з Лівіцкім абавязаліся ўрачыста на ўсталяванне ўнутраныя нацыянальныя справы Украіны.

К польска-украінскім перагаворам.

„Кут. Рол.“ паведамляе, што справа ўсталявання новага ўкраінскага кабінету ў вельмі вельмі вільнай, бо і дзяржаўны ўрад стаў на становішчы сундальнай дэмакратыі паміж Польскай Рэспублікай і незалежнай Украінскай Народнай Рэспублікай.

карацельных атрадаў, якія пасылаліся з гэтай ахвіцарскай дружнай у некалькіх настаянках — ахвіцары загарылі сумленне, і яны пакінулі яе. Але многа пааставалася і надалей грабні і катаваць сялян.

Пасля заняцця Пінску большавікамі, ахвіцарская дружна апынулася ў Берасці. Дзе ўжо было дазволена фармаваць расейскі батальён, які так званы „расейскую легію“. Легія папоўнілася былымі паліцэйскімі і тэй ахвіцарамі. Калі ж пачалася вайна паміж Польшай і большавікамі, то і „расейская легія“ прылучылася да польскіх войск. Заданыя яе былі — разам з польскімі войскамі амаціцца з большавікамі а цотым прылучэння да Данікіна і вываду за „дэліную пелітэрую матушку Росію“. Вось гэтая расейская дэлітэская легія з наступленнем паліцэйскай з'явілася ў Пінскім павеце. З'явілася яна дэле мясцовага насельніцтва з блуготам і „шомпалам“. Дзе пратодзіла яна, то паказвала сабе расейцамі. Усюды, дзе

толькі паказвалася „расейская легія“ насельніцтва на вёсках ня можна было ўбачыць. Усё, багучы, як яго суседа білі чырвонымі шомпаламі, ня мог сягнуць у хатце і ўзяць альбо ў лес, альбо ў балотэ, Прыходзіла дэлітэская легія — апынулася там і памешчык. Пачыналася расправа і за лес і за зямлю і за волю. Выганялі сялян у вядо моце і пачыналі грабаваць платні. Добры ў яго былі грошы: ён аддаваў апошнюю капець і асвабоджаўся. Бада былі таму, у яго грошаў ня было. Страшна ўсёмоўца, што выгваралі з народам абдулоўны „дэлітэю, пелітэю“. Сямі ня ведаюць за што і пра што яны білі кожнага чалавека, якога захапілі ў вёсцы. Награвалі ў агні шомпалы і білі імі да паўсмерці, а часта забівалі на смярць. На сваёй дарозе яны акрапалі зямлю крывёю, палівалі сьлязьмі жывок і дэцёй. Многа народу няўмірала ад гэтых пабоёў. Многіх гаспадары асталіся без салібаў без набытку і без хлеба. Забіралі ўсё, што толькі было можна. Сяляне не маглі цярпець, і пачыналіся скаргі польскай уладзе. Праблема паліцыя з'яўляўся ўсё на іх прасілі. Расейская легія была польскай уладзе распущана, а камандзір яе, капітан Бахенскі, засуджаны на паўтара год у турму. Як кажуць, пры ім з'явілі шмат грошаў, якімі напаялі ўсё сваё кішэні праз кроў і зьдэк. Сяляне цяпер дзякуюць Богу, што няма ўжо расейскай легіі. Дзякуючы ёй, яны перасталі чкаць і Данікіна, бо ўбачылі ў яго „дэлітэю“ ад атожылка яго — расейскай легіі.

Сялянін.

Ваяцкія песні.

Ваяцкія йдзюць.

Ваяцкі йдзюць,
У тахт пачуць.
Малойца гонар і павага.
Ваяцкі йдзюць,
У тахт пачуць.
Малойца мае шмат адвагі.
Ваяцкі йдзюць,
У тахт пачуць.
Вё кроў за край ён пралівае.
Ваяцкі йдзюць,
У тахт пачуць.
Для ўсё ён доўг эдабывае.
Ваяцкі йдзюць,
У тахт пачуць.
Аж запыдаюцца дэаучаты.
Ваяцкі йдзюць,
У тахт пачуць.
Малойца вельмі зухаваты.

Ваяцкі йдзюць,
У тахт пачуць.
Ён мае шмат гарошскай сілы.
За Беларусь
Ён бяз прымус
Знаходзіць часам і мату.

Ясанар.

Каб мае песні...

Аб хатэ, каб мае песні
Былі пачытыя народы,
Пачытаўшы ў сьвёце запелі:
Брацтва, роўнасць і свабоду!
Ды лічыць, у астражы
Мой народ з пачынаў пачуць
Пачаць яму пачынаць,
Вядомы сьмелуць пачуць.

В. Лікан.

Зьезд жыдоўскіх абшчын Беларусі.

У Менску цяпер адбываецца зьезд жыдоўскіх абшчын той часткі Беларусі, якая знаходзіцца пад польскай акупацыяй. На зьездзе прымаюць удзяліць болей 100 дэлегатаў з 50 мес і мястэчак Меншчыны.

Старшынё зьезду выбраны мясцовы грамадскі дзеяч І. Баргар. Сэкрэтаром — М. Рабіновіч. Самая большая фракцыя на зьездзе — сьняжыцкая. У меншасці — жыдоўскія „радыкальныя“ (Поал-Цыон) і фолкспартэ.

Уся праца зьезду базіруецца на цяпер сучасным становішчы жыдоўства на Беларусі. Усе акадэмікі і дэлегаты з месц паведамляюць аб страшэннай атмасферы, у якой цяпер пражывае беларускае жыдоўства, яно нібы то знаходзіцца ўне закону. Зьдэку, гвалтываньнямі, грабежам і забойствамі няма канца. Усё жыдоўскае насельніцтва тэрорна ваво. Усе жыдоўскія інстытуты дэарганізаваны і зруйнаваны. Жыдоўства перажывае ваво ваво на Беларусі пачасу маральнага паніжэння і матэрыяльнага разгрому. Усе дэлегаты констытуіруюць дэлегацыю да жыдоў беларускага народу і ва ўсёх алачынствах не ваво ваво мясцовае насельніцтва.

Цяпер на месцах, на гледзячы на ўсялякіх перашкоды, пачалася арганізаваная праца. У гарадох і мястэчках арганізуюцца часовыя або пастаянныя абшчыны. Яны лічуцца на месцах прадстаўніцкімі арганізмамі жыдоўства, кіруюць пачынаюць соцыяльна-эканамічны падмогі пачынаюць асважэнне, ваво народнай асважэнне.

Зьезд заслухаў рад дакладаў па пачынаюць аб нацыянальна-політычных правах жыдоў у Палестыне і ў „Голус“. Зьезд вымагае прызнання ўлады прадстаўніцкім, дэмакратычным арганізмам жыдоўства-абшчыны.

Далей зьездам абгаварываліся пачынаюць аб арганізацыі школы, соцыяльнай і эканамічнай падмогі.

Вядомы жыдоўскі эканаміст д-р Х. Гурвіч выступіў з дакладам аб эканамічнай арганізацыі жыдоў. Дакладчык паказаў на патрэбу дэснага адукацыяна жыдоўскіх гандляроў і рамеснікаў калі крэдытных таварыстаў, коопэратыву, заводу і інш. Апошнім дакладчыкам даў ваво значэнне ў справе асважэння жыдоўскіх мас сьвёце і іншымі. Дакладчык лічыць з мажлівасцю эканамічнага асважэння жыдоўства і кліча да дэснага адукацыяна. Ён паказвае, таксама на патрэбнасць развіцця сьвёце жыдоўства агародацтва і садыводства і асважэння рала прафесійна-адукацыяна школы.

Найбольш важнае пытаньне на зьездзе абшчыны — гэта арганізаваная часова жыдоўскі нацыянальна-політычны рады на Беларусі (на прыкладу Украіны і Літвы).

Гэты рады дэапаручаны быць прадстаўніцкім нацыянальна-політычным арганізмам усяго беларускага жыдоўства. Гэты рады вышэйшы жыдоўскі арганізм на Беларусі. Ён мае кіраваць тым сама ўнутраным уладжываннем жыдоўскага жыдоўства яго ўстаноў, працаў і г. д.

Зьезд паслаў дэае тэлеграмы з прывітаньнямі: адна — жыдоўскім дэпутатам сойму ў Варшаве, другая — жыдоўскаму прадстаўніцтву на мірнай канферэнцыі.

Аб разнашчэ, прынятых зьездам, у другі раз.

Г. А.

„Данікін у Пінскім павеце“.

У часе Германскай рэвалюцыі — ў 1916 годзе — ў Пінскім павеце, які на Беларусі пачаў міру быў прылучаны да Украіны, сталі арганізаваныя паўстанні гурты. Маты гэтых гуртоў былі з аднаго боку, каб ня даць вываду сьвёце добра немцам, а з другога — каб асважыць уладу украінскай рэвалюцыі. Дэле барацьба з гэтымі гурткамі ўкраінскім гетманам быў зроблены прыказ аб арганізацыі ахвіцарскай дружны ў Пінскім павеце. Усе ахвіцары, шмат ваво быліх настаянках — прыхільнікаў усяляк рэліжыі, да таго ж, ня маюць жалюды работ — пачалі ў гэтую дружны. Камандзірам яе быў пачынаюць капітан Бахенскі. Фарміраванне яна пачала ў Лувіны, але, дзякуючы таму, што йшла большавіцкая чырвоная армія, дружны гэтую перавялі ў Пінск. Шмат цяжару прышлося перажываць сялянскім жыхаром калі Пінску ад тых

сонцам было ськасаванне пачынаюць. Такім чынам, верні гэты быў адбікам часьцяў і толкаў лепшай часткі тагачаснага грамадзянства.

Піру таго ж Каратынскага належыць, як мы бачым („Беларусь“ 1919 г. № 50), адзін вельмі складны верш, напісаны ў Альбом Дарэўскага Вярхі, ваво часьцяў апошняму.

Адзін верш з імем В. Каратынскага надрукаваны ў „Нашай Ніве“ за 1912 г. № 49—50, пад назвай „Туга на чужой старане“. Ён пачынаецца словамі:

Ой саколка, ой галубка,
Ня пытайся — не,
Што мне топіна, мая любка,
У гэтай старане!
Я-ж аямліцу меў радную,
Быў свабодзею сам.
Ох, ці дую, ці пачую,
А ўсё там ды там!

Усё верш правяты модным пачуцьцем маркаты аўтара па радзіме. Дзя гэтай элегіі В. Каратынскага (з Наваградка) напісаў музыку.

Каратынскіму, ваво, належыць і адзін рэвалюцыйны верш: „Гутарка старога дзеда“, якім двойчы друкаваўся („Гутарка“ 1861 г. і ў Парыжы ў 1862 г.). Брашура за 12 стр., 80. Але імя Каратынскага на брашуры няма: ён прысьвечаны яму па падань-

ню. Калі лічыць, што пачуцьці аўтара, ваво ваво ў „Песні з пачынаюць“ 1858 г., былі шчырыя, то „Гутарка“, можа яму і не належыць, або ў поглядах аўтара за тры гады адбыўся радыкальны пераварот.

Уся брашура надрукавана рытмаванымі сьлябічнымі вершамі. Вось не пачатак:)

Эй, скажыце, добры людзі,
Што ўжо на сьвёце будзе?
Чы так Бог судзіў з вамі,
Прапасьць ваво з маскалямі?
Ой не, брацкія, ня тужыце!
На ту пору ўспамінаеце.
Як прад лавымі лавымі
Біўся пачынаюць з маскалямі,

За што ж яны ваво,
Столькі крыві разлівалі?
Ой за тое, што народы
Пачынаюць даць свабоду!

Далей у сумных зварбах малюецца цяжкая доля беларусаў пад уладаю расійцаў (шомбы, рекрутцы, чы-

*) Перадрукавана ў кнізе Эд. Кайко: „Texty biologiczne z powiatu Nowogródzkiego“ (Mat. i prace kom. językowej. II. w Krakowie 1903.65).

**) Тэкст друкуецца, зямж зацікаві, кірыцца чыперат-нім правісіам.

воўнікі, ськасаванне касцёлаў на цэрквы і т. падоб.); ваво ваво, што ў Севастопальскую ваво французы баво ваво і беларусаў; робіцца перасялярога ня даваць верні папом, якіх кажуць, што расійцы хочуць даць волю сялянам. Брашура канчаецца словамі:

Ой такі Так то мае людзі,
З маскалём добра ня будзе!
Так помніце-ж, што казалі,
Як у ваво будзе пытаньні.

Крыкам усе ў адно слово:
Нашай Польшчы будзе знова!
Бо як стане пачынаюць,
Будзем роўнымі з пачынаюць! *)

У парыжскім выданні яшчэ дабаўлены „Добрыя ваво“ А. Кандратовіча (або перапрацаваны іх); тэкст „Гутаркі“ надрукаваны больш уважна, чым у парыжскім выданні, а ў некаторых месцах навет і саваснымі асважэннямі.

*) Час вымагае адзначыць, каб ня было непараўмення, што беларусы ня хочуць быць ні пачынаюць ні маскоўцамі, а хочуць сваё Масі-Беларусі. Рад.

МЕНСКАЕ ЖЫЦЦЕ.

3 прычыны праваслаўных Каляд газэта „Беларусь“ выйдуць у суботу, 9-га студня. 37 вагонаў штадзёйна, ад паловы студня, падлуг загаду з Варшавы, даюцца дзёла дастаўкі прадуктаў першай патрэбы для Менскага округу.

3 прычыны сьвята Трэх Каралёў сегодня, 6-га студня, служачыя—каталікі, устаноў ад працы вызваляюцца.

Прыбыў з закладнікамі вядомы беларусі дзеяч, профэсар Вацлаў Іва-люскі.

Першая партыя закладнікаў у 486 чалавек прыбыла ў Менск трэцяга дня. Абмен закладнікаў робіцца ў вэ-коліцы Барысава. Усяго з савецкай Расіі павінна прыбыць каля 15,000 закладнікаў і ўдэкачоў.

3 Амэрыкі атрымана новая сума грошай у 370.000 марак для перадачы мясцовым жыхаром ад іхніх амэрыканскіх сваякоў. Грошы будзе выдаваць цэнтральны камітэт сьвяістаў на Беларускай падлуг курсу: за 1 далаар—100 польскіх марак.

Адміністрацыя выдала распараджэньне аб спыненні ўсялякіх перавозак тавараў фурмаўкамі. Усе тавары павінны перавозіцца толькі на чыгуны. Гэтае распараджэньне ня тычыцца харчовых прадуктаў.

Адміністрацыя чыгунак праектуе новае павялічэньне тарифных ставак за перавоз тавараў па чыгуны. У першую чаргу будуць павялічаны стаўкі на тавары ня першай патрэбы.

Зьезд інспэктараў апровадзаны менскага округу адбудзецца сярэднімі чыскамі студня. У канцы студня адбудзецца зьезд рафэрэнтаў харчовых аддзелаў.

Зьезд судзьдзяў менскага округу пазначаны на 17—18 студня.

На біржы ціха. Курс польскіх марак на ранейшаму нізкі. За 600 царскіх палюць 170—175 польскіх мар. за 100. За соткі—160—165 марак. Разьмен буйных купюр на дробныя бяруць 8—10%. За 1000 думскіх—410 польскіх марак і 280 царскіх. 1 сярэб. рубель—23—25 царскіх рублёў. 10 руб. золатам—350—370 царскіх.

Выдача новых нумараў для фурма-ноў адчыняецца заўтра, 7-га студня. Плата для легкавых—100 р. у год.

Хлеб у прыватнай прадачы дайшоў да 4 мар. 75 пф. за фунт. На „царскіх“—2 р. 60 п. фунт.

Сол і цукру—вялікая партыя прыбудуе хутка ў Менск і будзе перададзена магістрату для раздачы насяленьню.

На рынку учора, 5-га студня, цэны былі вось якія: каўбасы—18 мар. фунт, сало—22 мар., малако—7 мар. кварта, яйкі—20 р. дзясят, дровы—120 р. возік, масло—40 мар. ф., газа—4 маркі фунт, соль—5 мар. фунт, рыба—25—30 мар. фунт, алей—20 мар. фунт.

Тэатр і мастацтва.

У пятніцу, 9 студзеня, у Гарадзкім тэатры ідзе оперэта Ф. Аляхновіча „На Антокалі“ (Неспадзяванае шчасьце) у 3 акт. Спэтакль ставіць беларуская труп пад дырэкцыяй Ф. Аляхновіча. Удзел прымаюць усе лепшыя артыстычныя сілы. Рэжысэруе п. Ф. Ждановіч.

КИНЕМАТОГРАФ

„МОДЕРН“

Францисканская ул.

КИНЕМАТОГРАФ

„ЛЮКС“

Доминиканская ул.

Беларускіе вечарыні ладзіць „Т-во Працаўнікоў Беларускага Мастацтва“ 8 і 11 студня ў памяшканьні Цэнтрал-белсаюзу (Дамініканская, 50). Пойдзе: 8-га „Ашукаліся“ кам. ў 8 дзеяў з хорам—цэчатым з 8 гал. 11-га—Жаніх блз шлюбам кам. ў 1 дзеі, затым „Дывертисмент“—хор, солёныя сьпэвы, дэкл. і інш. Пачатак а 7 гадз. Гасьцей уводзяць супрацоўнікі Цэнтралбелсаюзу і сябры Таларыства. Складков. плата—5 руб. У канцы вечарыні танцы да 10¹/₂ гадз. вечару.

Пачтовая скрынка.

Пану Слэпэр, Доріс Ваш „Новагод-ніе ўражэньні“ ня можна друкаваць, бо ён ня мае ні грамадзянскага, ні політычнага значэньня. Тым часам, мы вельмі хацелі б, каб Вы і Вашыя таварыш-ны падзяліліся праз нашу газэту з шырокім грамадзянствам вапнымі думкамі ў справе культуры-нацыяналі-дэмакратыі адраджэньня Беларуска-й Вышата партыйнага пагляду. Гэта мы ахвотна выдрукуем.

Што тычыцца „скаваньня“ то яго нідзе няма, але ёсьць „пашырэньне гавя-бных чутак“ на праціўніку з вашні-скіх краёў.

Адкрыце нам свой партыйны твар, бо ярлык на тавары яшчэ ня сьведчыць аб якасьці сьмога тавару. Часам гандляры наўмысьце блукаюць наісам, каб падмагнуць кліенту.

Пану М. Гутароўскаму. Вашага допісу мы не разумеам: праякіе лекі вы піша-це, і хто і за што лае настаўніц „ра-дніцамі“ і хто гэта іх „цэрніць“ толькі да Каляд?

Пану Альфе. „Пав і таварыш“ не падходзіць, а „Першая навука і гісто-рыя“ цэнзура не прапусьціла.

Рэдактар—Я. ЛЁСІК.

Выдавец—Часовы Беларускі Нацыяналь-ны Камітэт.

А б в е с т к а.

Першыя дачыны курсы вярбунковых аге-таў адчыніліся ў панядзелак 5 студня а 9¹/₂ гадз. у буйным Юбілейным доме. Ад 1 гадзіны быў калэктыў і па-верка знаньняў беларусазнаўства і вы-дача білетаў слушачом.

За кіраўніка курсу В. Адамовіч.

Сегодня премьера!!!

Последняя повинка кинематографии!!!

Американский ЗИГОМАРЬ (Равенгарь)

в 4-х сериях.

Картина эта в теченіи 4-х мѣсяцевъ непрерывно демонстрировалась съ не-бывалымъ успѣхомъ во всѣхъ кинематографахъ гор. Варшавы при перепол-неніихъ сборахъ.

А Ч О Н С Ь: 2 ая серия будетъ демонстрироваться съ понедѣльника 12 января.

Сегодня 2 картины в 1 вечерь.

Сегодня 2 картины в 1 вечерь.

Грандіозная драма фірмы Ханжонкова

Въ окнахъ тайны

в 4 большихъ частяхъ.

Въ главныхъ роляхъ Баранцевичъ, Павлова и Стрижевскій и небывалый оргинальный фарсъ в 8 част.

Приключенія тещи на морскихъ купаніяхъ.

Гарадзкі Тэатр.

Беларускі тэатр пад дырэкцыяй Фр. Аляхновіча.

у пятніцу 2 студня 1920 года

На Антокалі

(НЕСПАДЗЯВАНАЕ ШЧАСТЬЕ)

оперэта у 3 акт. Ф. Аляхновіча.

Білеты ад 2 да 15 мар. прадаюцца ў дзень спэтакля ад 11 гадз. ран. у нашо тэатру.

Друкарня „ИНВАЛИДАУ“

адтрымала з Варшавы беларускі шрыфт розных гатункаў.

Прымаюцца заказы на друкаваньне беларускіх кніг і інш. бел-русскіх выданьняў.

Открыт стар. в Минске первоклассный конфекцион

Б. ЗАЛЬЦБЕРГА

ул. А. Мицкевича (Захарьевская) где гост. Париж № 92.

К СЕЗОНУ приготвлен МУЖСКОГО и ДАМСКОГО ПЛАТЯЯ.

Пальто котиковые, меховые и осенние, разные материалы и меха.

Новейшие фасоны. — Доступные цены. — Прием заказов.

Имеются в продаже ботинки и суконные галоши на америк. подошве наилуч. работы по ценам вне конкуренции.

С К Л А Д

электро-технических принадлежностей

„ПРОМІЕН“

И Гохнер и Я Щецин

Минск, ул. Мицкевича (Захарьевская) 80.

Все необходимое для электричества, лампочки в 110 и 200 вольт.

Большой выбор ЛЮСТР.

Цены умеренные.

Монтерам и торговцам выгодные условия.

Для обслуживания пайщиков

Союз Об'единен. Кооперативов

(б. Минскаго Цэнтральнаго Рабочаго Кооператива)

района Юбилейной пл., Заславской, Сухой, Кальварійскай, Загородной и прилегающих улиц.

Правленіем открыта новая Юбилейная пл.

лавка под № 13

д. № 55 — Калт-града.

Лавка будет открыта со 2-го января 1920 года ежедневно, с 9 час. утра до 4-х час. дня.

Там же будут отпускаться в числе других продунтов соль, хлеб и по карточкам керосин. ПРАВЛЕНИЕ.

ВЕЛИКОПОЛЬСКАЯ РЭСТАУРАЦЫЯ

БАР ВЕЛІКАПОЛЬСКІ

ЗАКУСКИ ХАЛОДНЫЕ І ГАРАЧЫЕ, СЬНЕДАНЫІ, АБЕДЫ І ВЯЧЭРЫ.

Кухня эдаровая і смчная.

Бар адчынены ад 9 гадзіны да 11-ай вечару.

Отэль Гарлі.

Вул. Мицкевича, рог Фэліцыянская № 38

Менск. Друкарня Инвалидау.

Беларускі рэстаран „СТЭЛЛА“

буш. „Т-во АФІЦЭРАУ“

(Мицкевічава вул. 83, проці нямецкай кірхі).

А Д Ч Ы Н Е Н

ЦЭНЫ: Сьнеданьне—6 мар. Абеды з 2-х страваў—8 мар. Вячэры з 2-х страваў—10 мар. і ПОРЦЫЯМІ.

АДПУСКАЕЦЦА РОЗНЫЯ ГАРЭЛКА.

У часе абеды граець попартны квартэт ад 1 да 4 гадзіны і ў вечары ад 7¹/₂ да 11 гадзіны.

Тэхнічнае бюро і склад тэхнічных прыладаў.

Ю. А. Янубоўскага.

Менск, Сериуховская, 19.

Будоўніцкія работы. Рэмонт кватэр, механічныя і электротэхнічныя уста-ноўкі. Паравыя і газавыя машыны. Локамабілі. Рэмонт машын. Спецыялісты—падлуг патрэбы.

Бюро адчынена ад 9 да 4 гадзіны.

Гонты яловыя і асіновыя вагонамі.